

Друга світова на Кореччині: перегорнімо ще раз сторінки лихоліть

Друга світова війна стала найбільшим збройним конфліктом на планеті і одночасно найтяжчою трагедією в історії людства. У ній уперше було застосовано ядерну зброю, здійснено найтяжчі військові злочини та злочини проти людяності. Унаслідок бойових дій, репресій проти військовополонених і цивільного населення, а також голоду, хвороб та виснаження загинуло від 70 до 80 млн осіб, дві третини з яких – цивільні.

Події Другої світової мали трагічні наслідки для кожної української родини, не минули вони і корчан. З нагоди Дня пам'яті й примирення та 75-ї річниці перемоги над нацизмом у Другій світовій війні ще раз згадаймо, якою великою ціною здобували цю перемогу, і наші країни зокрема.

Продовження на с. 3

Друга світова на Кореччині:

перегорнімо ще раз сторінки лихоліть

(Продовження. Початок на с.1)
Як розповідають у Корецькому районному історичному музеї, в Корці не відбувалися великі епохальні битви. Завжди, коли говорять про зростає нацистів, згадують Бабин Яр, Лідіце, Мценськ, але так рідко розповідають про такі дрібні в геополітичному відношенні населенні пункти, як місто Корець. Однак саме тут за період окупації було знищено 4/5 населення міста. В основному це були євреї.

Пері планували напад на СРСР фашисти мали на меті знищення Радянського Союзу не тільки як держави, а й винищення його населення. Націстські ватажки наказували своїм військам знищувати радянських людей «без будь-яких обмежень». Планом «Ост», розробленим у головному управлінні Імперської безпеки Третього рейху під особистим надглядом Гімлера, передбачалося повна ліквідація Польщі і СРСР «вселення», що означало не що інше, як зачищення «неарійців». Спершу планувалося «вселення» 31 млн чоловік. Потім надійшло уточнення: 46-51 мільйон. У подальшому в Польщі і СРСР передбачалося знищити 120-140 млн чоловік. Було встановлено й норми «вселення» за національною ознакою: для євреїв – 100%, поляків – 80-85%, литовців, латвійців, естонців – 50%, галицьких (західних українців) – 65%, білорусів – 75%, росіян – 75-85%. Свої наміри щодо України відкрито проголошував Гітлер, розглядаючи її передусім як вазаль «світової політики». Німеччина: вона мусила оплатити війну Третього рейху за світове панування – поставити армію продуктами харчування, а промисловість сировиною.

Окуповані Рівненщину, Гітлерівці почали запроваджувати тут «новий порядок». За наказом Гітлера Рівне було оголошено столицею рейхскомісарату «Україна». Рейхскомісар «України» Еріх Кох із цинізмом садиста наставляв своїх підлеглих: «Я відомий як жорстокий садист «України». Наше завдання – високотати з України все, що тільки можна взяти, не беручи до уваги ні пошуттів, ні власності українців. Я чекаю від вас крайньої жорстокості у ставленні до місцевого населення». Найближчий помічник рейхскомісара Пауль Даргел підсилював слова свого шефа: «Ми хочемо позбутися цього наброду... Підготуйте Україну для заселення німецькими фермерами».

З притаманною їм педантичністю німці економічно визискували, систематично протягом окупаційного періоду вивозили на роботи до Німеччини місцеве населення. Перезаву при цьому віддавали юнакам і дівчатам. З порівняно невеликого Корецького

району на примусові роботи в Німеччину вивезли понад 500 юнаків і дівчат.

У Корці було організовано табір для військовополонених – один із 17, створених окупантами на території Рівненської області. Ландарт Екельман (завідуючий господарською частиною району) використовував полонених як дармову робочу силу. А ще безсоромно оббирав населення, нагробоване відправляв у Третій рейх. Про табір військовополонених, що був у місті, розповідала С.І.Брухлій, яка в роки війни проживала на вулиці Гарбарській. Під горою, на протилежному березі річки, цілими днями пуркотіла каменедробарка. Звідти щодня вивозили на будівництво доріг. Худі, знесилені голодом і хворобами, військовополонені у дозвілених черзі передавали камінь із рук в руки. Жили за колючим дротом, просто неба. Годували їх переважно мешканці близьких вулиць: картоплею, капустою, буряками. Охорона заявляла, що годувати доводилося збиратися: все одно передохнуть. Щодня розстрілювали знесиленіх десятками, сотнями – винних і невинних, хворих і наліпхворих, старих і молодих. Замість збитих приганяли нові жертви, які з часом ставали трупами. Гітлерівці постійно широко вдавалися до каральних акцій. Масові розстріли вони здійснювали повсюдно як в обласних центрах, так і в невеликих містах, селах. Показовим у цьому відношенні стало знищення євреїв Кореччини.

12 січня 1944 року розпочалися бої за визволення Корці. Коротим, але жорстоким був бій. За місто та район полягли 236 воїнів-представників різних національностей, їхні прапори знавено викарбувані на гранітних плитках пам'яток, споруджених на братських могилах у міському парку та на кладовищі.

Сразу після визволення розпочалася мобілізація військовозобов'язаного населення. На фронті Другої світової війни боролися 6 173 корчани, 241 з них загинули або ж пропали безвісти.

Окупанти перед приходом радянських військ завадали величезної шкоди місту, зруйнувавши цукровий завод, промкомбінат, МТС, культурно-освітні заклади, 60% житлових будівель.

– У цій народній війні мільйони українців, як і всі народи Радянського Союзу, захищали не соціалізм сталін-

ського зрака, а насамперед власне життя, життя своєї родини, домівку, культуру, одне слово – Вітчизну, – розповідає співробітник Корецького районного історичного музею Валентин Брухлій. – Архіви Москви, Києва говорять про те, що нас збиралися використовувати як дешеву робочу силу, джерело сировини, знищивши при цьому більшість населення. Якби не перемога Радянського Союзу у цій війні, Україна була б звичайнісінькою колонією німців і зовсім не виключено, що ми й не народилися б.

Тож чи маємо право тепер забувати тих, кому без перебільшення завдаємо своїм життям? Нині спостерігаємо, як у різних містах нашої країни вандали пошкоджують або ж руйнують шкент пам'ятники й меморіальні дошки воїнам однієї з найстрашніших сторінок історії.

Валентин Іванович такі ганебні вчинки засуджує:

– Воювати в пам'ятниках – це остання справа. Якщо ти хочеш з нимості воювати, то в жодному разі не з тим, як не можуть дати відповіди. Участь у Другій світовій брали наші люди, наші діди й прадики, які боролися за свою Батьківщину, не за Сталіна, не за партію. Вони воювали за свою малу Батьківщину, за своїх тата, маму, дітей, за те місце, де народилися й виростили. І отак отульно знімати їхні пам'ятники тільки через те, що змінилася ідеологія, це просто нечесно по відношенню до них. Як і воїни ОУН УПА, більшість із них воювали не через те, що хотіли, а тому, що їх мобілізували. А тепер їх хочуть зробити аполітичними, як і вони аполітичні? У будь-яких війнах завжди страждає проста пересічна людина. Зараз, не доведи Господи, оголосять війну, то куди ми дінемося? Ми теж будемо воювати, але не за Зеленського й інших, а за батьків, дітей, за ту землю, де народилися й виростили.

Пам'ятники радянським воїнам є в багатьох країнах Європи: в Норвегії, Фінляндії, Німеччині, Австрії, Нідерландах, Франції та інших. Дивує те, з якою повагою до них ставляться в Берліні. Питання про їх знесення навіть не стоїть. Відвідувачі відновленого Рейхстагу можуть дотепер бачити написи на старих стінах, зроблені радянськими солдатами в 1945 році. Як розповідають інтернет-джерела, всього в Німеччині більше тисячі пам'яток радянським воїнам, включаючи обеліси й меморіальні дошки. У Східній Німеччині

Пам'ятник воїнам-визволителям в Кореччині (М.Брухлій)

поховано близько 390 тис. загиблих радянських воїнів. У західній частині Німеччини Іонув близько 3,5 тис. кладовищ і поховань, де покійся понад 800 тис. радянських військовополонених чи насильно вивезених на територію Третього рейху мирних громадян Радянського Союзу. У самому Берліні – понад 10 великих і малих меморіалів-пам'яток і моїць, де поховані радянські солдати й офіцери, загиблі в кінці війни. Щорічно німецький уряд виділяє на догляд за пам'ятниками радянським воїнам і жертвам фашизму кілька мільйонів євро.

Один з найбільш відомих монументів розміщений в Трептов-парку. Пам'ятник радянському воїну-визволителю, або, як його називають німці, «Альоша», вже давно став символом післявоєнного Берліна й однією з його головних визначних пам'яток. Дискусії про те, потрібен він чи ні, в німеччині навіть не ведуться. Німці говорять, що це історія. До цього й багатьох інших пам'яток приходять із квітами не тільки наші емігранти, а й німці, які вважають 8 травня днем звільнення німецького народу від гітлерівського фашизму. Не менш поважне ставлення до пам'яток історії, що нагадують про перемогу над фашистськими окупантами, опісля і в інших країнах Європи.

Потрібно пам'ятати, що загиблі воїни були передусім звичайними людьми, солдатами, які виконували накази, а не представниками іншої країни й чужої ідеології. І ставитися до пам'яті про них варто з належною повагою.

Ганна СОЛОНІНКО